

Poština plačana v gotovini.

7

NARODNI

GOSPODAR

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Dr. Emil Čeferin:

Mednarodni zadrुžni dan

Prva nedelja v mesecu juliju je bila letos določena za proslave mednarodnega zadrुžnega dne. Po vsem svetu, povsod, kjer moremo še govoriti o pravem zadrुžništvu, so se vršile manifestacije zadrुžnikov za lepo misel občestvenosti in povezanosti med narodi.

Za nas je to zopet prilika, da skušamo predvsem sami priti do globokega prepričanja, da je v zadrुžni organizaciji rešitev za našega kmeta in malega človeka sploh, da smo do dna prepojeni s tako miselnostjo, na drugi strani pa da kot zadrुžni apostoli skušamo to našo miselnost razširiti tudi med druge, ki morda zadrug in njenega smisla še ne poznajo.

Jasno je, da moč katere koli organizacije ni odvisna od števila članov, da celo veliko število slabí dostikrat enotnost mišljenja in s tem trdnost organizacije. Vsi vemo, da je skupnost v veliki meri samo seštevek članov skupnosti in da šele takrat zadobi družba večjo silo in poseben pridevek moči, da je več kot samo seštevek sil posamezni-

kov, kadar je v članih enotnost in globoka prepričanost o nuji in potrebi, ki jo ima dotična organizacija. Tudi pri zadrugi je isto. Če bi zadrugo tvorili člani, katerim bi bila zadrुžna misel kot nekaka religija, če bi bili prepričani v uspeh, ki je možen le v skupnosti, potem bi bila zadruga močna, potem bi bilo vse drugo (število članov, promet itd.) navrženo. Taki so bili tudi prvi zadrुžniki in so zaradi tega uspeli. Danes zadrुžni pokret ni več v početkih, ni več nov in seveda tudi ne več tako privlačen kot nekdanj. Zato je pa nujno, da vzgojimo z načrtnim in vztrajnim delom ljudi, ki bodo prepojeni z občestvenim duhom, ki bodo stavili koristi skupnosti nad koristi posameznika. Tako bi prišli zopet do pravih zadrुžnikov, ki bi naše zadrug poživili in jim dali zalet in oblast. V vseh naših društvih, zlasti mladinskih, bi se moral gojiti duh skupnosti. V šolah, od ljudskih naprej, bi moral vsak vzgojitelj polagati veliko važnost na to, da vzgoji v učencih smisel za skupnost in izžge iz

mladih src sebičnost. Naše zadruge se morajo okrepiti in se razrasti v gospodarsko silo od spodaj navzgor, iz samih sebe. Če bomo čakali, da nas bodo od zgoraj prisilno »zadružno« organizirali, kar se dejansko danes godi po nekaterih državah, bomo mnogo izgubili.

Druga misel za mednarodni združeni dan je razširitev združne miselnosti. Propaganda je postala danes silno važen činitelj v vsem javnem življenju. Države imajo posebna ministrstva za propagando, vsak pokret se je poslužuje, v gospodarskem in nacionalnem življenju igra veliko vlogo. Če bodo naše zadruge to sredstvo zanemarjale, ne

bodo šle s časom naprej in bodo utrpeli veliko škodo. Velja to zlasti za kreditne zadruge. Mesto s svojimi denarnimi zavodi nam grozi, da nam odtegne kmečki denar. Razviti moramo zaradi tega vse sile in biti res iznajdljivi, da ljudi vendar že enkrat opozorimo na važnost in nujno potrebo obstoja naših posojilnic. Vsak poslovni človek ve, da denar, ki je vržen v propagandne namene, do naša obresti. Nam pa ne gre samo za dobiček, nam gre za več, za pravičnejšo in boljšo ureditev družbe in zato smo še tem bolj upravičeni, da se poslužujemo vseh sredstev, ki so nam za doseg tega namena potrebni.

Anton Kralj:

Prispevek za narodno obrambni sklad

Finančni zakon za leto 1939/40. obsega v § 19. važne odredbe, s katerimi se uvaža za dobo 10 let pričenši s 1. julijem 1939 na vse državne neposredne davke po posebni lestvici specialen prispevek za narodni obrambni sklad, ki se osnuje pri ministrstvu vojske in mornarice. Ta § 19. finančnega zakona se glasi:

I.

Pri ministrstvu za vojsko in mornarico se ustanavlja poseben sklad z nazivom »narodni obrambni sklad« (»Fond narodne odbrane«). Način upravljanja tega sklada se predpiše z uredbo ministrskega sveta, izdanega na predlog ministra za vojsko in mornarico in ministra za finance.

II.

1. Radi ustvarjanja sredstev, ki naj se stekajo v narodni obrambni sklad kakor tudi radi delnega pokritja službe

po 6% nem državnem posojilu za javna dela in državno obrambo se odmerja in pobira od 1. julija 1939 dalje poseben prispevek za dobo 10 (desetih) let, t. j. do 30. junija 1949.

2. Za osnovo odmeri tega prispevka služi skupni predpis neposrednih davkov, ki se vknjižujejo sumarno v glavni davčni knjigi ene občine (mestnega okraja) pravnim in fizičnim osebam v predhodnem davčnem letu. V ta skupni davčni predpis (osnovo) pa se ne vnašajo: davek na poslovni promet (splošni in skupni), luksuzni davek in vojnica.

3. Kljub določbi prednjega odstavka služi za osnovo odmeri posebnega prispevka davčni predpis v tekočem davčnem letu: a) pri osebah, ki se jim prvič predpiše davek, spadajoč po prednjem odstavku v osnovo posebnega prispevka (novi davčni zavezanci); b) pri osebah, zavezanih pridobnini, s katero

se ne obremenjujejo v davčni glavni knjigi; c) pri osebah, katerim se predpiše davek od prejemkov iz službenega razmerja. V teh primerih se odmeri in pobere posebni prispevek obenem z zadavnim rednim davkom.

4. Posebni prispevek se odmerja in pobira po naslednjih stopnjah, osnovah in povprečnih zneskih:

1.	do	10.—	1.50
2. nad	10.— ..	25.—	4.50
3. ..	25.— ..	50.—	10.—
5. ..	75.— ..	100.—	20.—
6. ..	100.— ..	150.—	30.—
7. ..	150.— ..	200.—	40.—
8. ..	200.— ..	300.—	60.—
9. ..	300.— ..	400.—	80.—
10. ..	400.— ..	500.—	100.—
11. ..	500.— ..	600.—	126.—
12. ..	600.— ..	700.—	147.—
13. ..	700.— ..	800.—	168.—
14. ..	800.— ..	900.—	189.—
15. ..	900.— ..	1.000.—	210.—
16. ..	1.000.— ..	1.200.—	252.—
17. ..	1.200.— ..	1.400.—	294.—
18. ..	1.400.— ..	1.600.—	336.—
19. ..	1.600.— ..	1.800.—	378.—
20. ..	1.800.— ..	2.000.—	420.—
21. ..	2.000.— ..	2.500.—	550.—
22. ..	2.500.— ..	3.000.—	660.—
23. ..	3.000.— ..	3.500.—	770.—
24. ..	3.500.— ..	4.000.—	880.—
25. ..	4.000.— ..	5.000.—	1.100.—
26. ..	5.000.— ..	6.000.—	1.320.—
27. ..	6.000.— ..	7.000.—	1.540.—
28. ..	7.000.— ..	8.000.—	1.760.—
29. ..	8.000.— ..	9.000.—	1.890.—
30. ..	9.000.— ..	10.000.—	2.200.—
31. ..	10.000.— ..	12.000.—	2.760.—
32. ..	12.000.— ..	14.000.—	3.220.—
33. ..	14.000.— ..	16.000.—	3.680.—
34. ..	16.000.— ..	18.000.—	4.140.—
35. ..	18.000.— ..	20.000.—	4.600.—

(Nadaljnjih 52 stopenj ne navajamo, ker zaradi višine davčnega predpisa pri zadrugah skoraj ne bodo prišle v poštev).

5. Pri uporabi višje stopnje ne sme biti posebni prispevek večji od prispevka po najbližji nižji stopnji, povečini za razliko davčnega predpisa (osnove), zaradi katerega se uporablja višja stopnja.

6. Pri izračunu davčnega predpisa (osnove prispevka) za posamezno osebo, se trajna oprostitev od davka po katerem koli zakonu upošteva, t. j. se ne vnaša v davčni predpis (osnovo prispevka). Nasprotno se pa začasne oprostitve (olajšave) ne upoštevajo, marveč se v davčni predpis (osnovo prispevka) vne-se zadevno idealno odmerjeni davek.

7. Spremembe v višini davčnega predpisa (osnove prispevka), ki nastanejo morda pozneje zaradi pritožbe itd., se takoj uradno upoštevajo in se odmerjeni posebni prispevek po tem s pri-pisom ali odpisom popravi.

8. Od oseb, ki imajo 3 ali 4 zakonske žive nedoletne otroke, se pobira posebni prispevek po najbližji nižji stopnji, torej za eno stopnjo nižje; od oseb pa, ki imajo 5 ali več zakonskih živih nedoletnih otrok, se pobira prispevek po nadaljnji naslednji stopnji, torej za dve stopnji nižje od redne stopnje, v katero bi take osebe po višini svojega davčnega predpisa (osnove prispevka) spadale.

9. Od oseb nad 50 let starosti, ki niso poročene, kakor tudi od oženjenih ali vdovcev brez otrok, se pobira posebni prispevek po naslednji višji stopnji, ki sledi redni stopnji, v katero bi taka oseba po višini svojega davčnega predpisa (osnove prispevka) spadala.

10. Na davek od prejemkov iz službenega razmerja se pobira posební prispevek s polovico zadevnega povprečnega zneska prispevka.

11. Na posební prispevek se ne sme nalagati nobena, ne državna ne samoupravna doklada in se prispevek tudi ne more upoštevati za davčni cenzus kot merilo pri pridobivanju ali izgubi kakršnih pravic davčnih zavezancev.

12. Glede vknjiževanja, odmere, dopolnitve, kazenskega postopka in izvršilne izterjatve posebnega prispevka, kakor tudi v vsem ostalem veljajo obstoječe določbe o neposrednih davkih.

13. Natančnejša navodila in pojasnila za izvrševanje prednjih določb predpiše minister za finance.

14. Od pobranih vsot posebnega prispevka po tem zakonskem predpisu se steka v narodni obrambni sklad, ki se ustanovi z uredbo ministrskega sveta, vsako leto znesek 350.000.000 din; ostanek pa se steka v državno blagajno za delno pokritje službe pa 6%-nem državnem posojilu za javna dela in državno obrambo.

15. Od zbranih sredstev narodnega obrambnega sklada v proračunskem letu 1939/40., se uporabi znesek 150 milijonov dinarjev za pokritje proračunskih materialnih razhodkov v razdelku ministrstva za vojsko in mornarico.

*

Obdavčevanje po lestvici je na videz preprosto in lahko umljivo, toda dejansko so ti predpisi zelo komplicirani in bobo povzročali ob izvedbi velike težave tako davčnim oblastem samim, v še večji meri pa seveda davkoplačevalcem. Odmerni način prispevkov po lestvici obremenjuje davkopla-

čevalce neenakomerno in je obremenitev, izražena v odstotkih, zelo različna.

Osnova za odmero posebnega prispevka se določa pri raznih davkih različno. Pri zemljaringi, zgradarini, pridobnini, družbenem davku, davku na rente po razporedu in pri davku na ne-ožjenjene osebe služi za osnovo skupni predpis davka v davčni glavni knjigi ene davčne občine v predhodnem davčnem letu. Davčnim zavezancem se bo v teh primerih odmeril prispevek posebej za vsako davčno občino, v kateri jim je predpisan eden ali drugi izmed navedenih davkov. V osnovo se šteje: osnovni davek, dopolnilni davek, morebitni minimalni davek in posební davčni dodatek, ki se nanaša na imenovane davke. V ta skupni davčni predpis (osnovo) pa se ne vštejejo: davek na poslovni promet (splošni in skupni), davek na luksuz in vojnika.

Nasprotno služi osnova za odmero posebnega prispevka davčni predpis v tekočem letu: 1. pri osebah, ki se jim davek prvič odmeri; tem novim davčnim zavezancem se odmeri prispevek istočasno z dotičnim davkom; 2. pri osebah, ki so zavezane pridobnini, pa se ne obremenjujejo v davčni glavni knjigi (trgovski potniki, agenti, potujoči obrati itd.); tudi tem osebam se posební prispevek odmeri istočasno s pridobnino; 3. pri osebah, ki so zavezane davku na dividende in davku na rente, ki se pobira z odtegotvanjem po čl. 71. zakona o neposrednih davkih; prispevek se odmeri in pobere istočasno z davkom na dividende, oziroma z rentnim davkom; 4. pri osebah, ki plačujejo uslužbenski davek; tudi v tem primeru se odmeri in pobere posební prispevek istočasno z uslužbenskim davkom.

Važna je odredba, da se ob izračunanju osnove za odmero prispevka ne upoštevajo začasne davčne oprostitve. Prispevek se odmeri od zneska, od katerega bi se moral plačati davek, če bi ne bilo nobene oprostitve. Pri novih zgradbah, ki uživajo davčne olajšave, se torej vzame za osnovo prispevka 12%-na zgradarina in ne 6% zgradarina. Za hišo, za katero je predpisan od davčne osnove v znesku 25.000 din 6% davek v znesku 1.500 din, se bo torej posebni prispevek odmeril od idealnega 12%-nega davka v znesku 3.000 din plus idealnega dopolnilnega davka v znesku 900 din, torej od zneska 3.900 din v iznosu 880 din namesto od 1.500 z 336 din.

V primerih, ko se posebni prispevek plačuje po skupni obremenitvi davkov, ki se vknjižujejo sumarno v glavni davčni knjigi ene občine, se bo prispevek odmeril na osnovi davčne obremenitve za davčno leto 1958. Davčni naknadni predpisi, izvršeni v letu 1958, za prejšnja leta, se pri odmeri posebnega prispevka za tekoče leto ne upoštevajo. Glede ostalih davkov pa velja načelo, da se posebni prispevek odmeri in plača od vsakega zneska, ki je bil plačan po 1. juliju 1959, če se to plačilo nanaša na čas po 1. juliju 1959. Če plača n. pr. stranka v mesecu septembru rentnino od obresti za prvo polletje 1959, ji ni treba plačati posebnega prispevka, ker se rentnina v tem primeru nanaša na obresti iz prvega polletja 1959, ne pa na kasnejše obresti. Enako se je ravnati pri uslužbenskem davku. Če bo službodajalec plačal uslužbenski davek v juliju od službenih prejemkov za mesec junij, mu ni treba plačati posebnega prispevka, ker gre tu za službene prejemke pred 1. julijem 1959. Na-

sprotno, ako plačuje službodajalec plačo svojim uslužbencem naprej in jo torej za julij izplača že v juniju, bo moral z uslužbenskim davkom plačati tudi posebni prispevek. Glede uslužbenskega davka je uvaževati sledeče:

1. Če se plačuje uslužbenski davek v gotovini, se odmeri in plača posebni prispevek istočasno in na isti način kot uslužbenski davek, torej v gotovini;

2. če se plačuje uslužbenski davek z davčnimi znamkami, se odmeri in plača posebni prispevek v gotovini istočasno z uslužbenskim davkom. Službodajalci so dolžni odtegovati uslužbencem posebni prispevek v gotovini istočasno z uslužbenskim davkom. Službodajalci so dolžni odtegovati uslužbencem posebni prispevek ob izplačevanju služ. prejemkov in ga mesečno odvajati davčni upravi;

3. pri osebah, ki plačujejo uslužbenski davek v obliki davčnih kart (n. pr. hišna služinčad), se pobere prispevek obenem, ko se kupi davčna karta pri davčni upravi in se plača v gotovini.

Pri uslužbenskem davku spada v osnovo za odmero posebnega prispevka tudi 1%-ni izredni pribitek in davek na neoženjene.

Posebni prispevek od uslužbenskega davka se pobira le s polovico dotičnega pavšalnega zneska, ki je obsežen v lestvici.

*

V 5. točki odreja § 19. finančnega zakona, da pri uporabi višje stopnje ne sme biti posebni prispevek večji kakor prispevek po najbližji nižji stopnji, povečani za razliko davčnega predpisa (osnove), zaradi katerega se uporablja višja stopnja. N. pr.: davčni zavezanec bi imel predpisanih davkov za 5.100 din: spadal bi torej v 26. stopnjo, v kateri

se odmerja posebni prispevek z zneskom 1.520 din. Če bi imel predpisanih davkov za 100 din manj, bi spadal v 25. stopnjo, v kateri bi plačal 1.110 din prispevka. Zato njegov prispevek ne sme biti večji kakor prispevek po 25. stopnji, povečan za razliko 100 din, to je $1.100 + 100$ din, zaradi česar se mu bo predpisal prispevek v znesku 1.200 din, ne pa v znesku 1.520 din.

*

Znatne težave se bodo pokazale pri preračunavanju prispevka na retni davek, ki ga morajo plačevati denarni zavodi, hranilnice in kreditne zadruge.

Pri posojilnicah se obresti hranilnih vlog obračunavajo po navadi celoletno. Za leto 1939. se bodo morale preračunati najkasneje do 15. februarja 1940. Po smislu gornjih predpisov bi se smel posebni prispevek pobirati le od rentnega davka, ki se plača od 1. julija 1939 do konca leta, torej od obresti, narastlih v drugi polovici leta 1939. Pri celoletnem obračunavanju se pa ne da dognati, koliko obresti odpade na prvo in koliko na drugo polovico, oziroma koliko rentnega davka se plača za prvo in koliko za drugo polletje. Če je ostala vloga vse leto nespremenjena, bi se vsota celoletnih obresti, oziroma celoletnega rentnega davka delila s številom dveh in bi se od deljenca odmeril posebni prispevek. Drugačna pa je stvar, ako je bila vloga v prvi polovici visoka, v drugi pa se je znatno skrčila. V tem primeru bi bil prispevek od polovice obresti (rentnega davka) previsoko odmerjen, če bi se znesek obresti (rentnega davka) enostavno delil s številom dve. Ista krivica bi se pojavila, če bi vlagatelj n. pr. vložil denar šele 1. junija, ker bi bil favo-

riziran, če ostane vloga nespremenjena do konca leta.

Nepravilno je posebni prispevek pobirati v višini, odrejeni v lestvici, pri malih vlogah. Od vloge 200 din n. pr. znašajo obresti ob 4%-nem obrestovanju 8 din. Od 8 din obresti znaša rentni davek 0.24 din (pri 3% obdavčenju) oziroma 0.48 din pri 6% obdavčenju. Posebni prispevek v vojni sklad bi znašal v tem primeru po prvi stopnji gornje lestvice 1.50 din, t. j. 625% rentnega davka. Če pa je prejemnik obresti v tem slučaju neoženjen, bi moral od rentnega davka plačati prispevek po drugi stopnji lestvice v znesku 4.50 din. Pri prav majhnih vlogah bi se ob tem obračunavanju utegnilo zgoditi, da bi bila v nekaj letih izčrpana vsa vložena glavnica. Če se te določbe ne spremenijo, bi bil posebni prispevek najbolj krivičen izmed vseh davkov.

Druga težava bo nastala posojilnicam v tem, da včasih ni mogoče ugotoviti lastnika knjižice. Pri večjih zavodih večinoma vlagatelj zavodu ni znan in torej zavod ne ve, ali je vlagatelj oženjen, oziroma ali ima 3 ali 5 otrok, ki upravičujejo znižanje prispevka za eno ali za dve stopnji.

Umestno bi bilo, da se ti predpisi, kolikor se tičejo rentnega davka, spremenijo v toliko, da se prva stopnja prispevka sploh ukine, ali da se prispevek 1.50 din pobira šele, če znaša davčna osnova (davek) vsaj 5 din. Od manjših osnov naj bi se posebni prispevek sploh ne pobiral, prvič ker je uspeh zelo majhen, drugič pa zato, ker se nalaga denarnim zavodom, davčnim zavezancem in davčnim oblastem toliko sitnega in zoprnega dela, da ni delo v nobenem razmerju z doseženim uspehom.

Tirš Ignacij:

Poslovodja in konzumne zadruge

V vsakem obratu je treba za mirno in uspešno gospodarsko delo določiti gotov osnovni, za vsak slučaj veljavni red poslovanja, po katerem naj poslovni dogodki tečejo.

Naše konzumne (nabavne in prodajne) zadruge imajo že po večini za tako delo potreben poslovni red, ki ga v naslednjem navajamo.

1. Nakup blaga je v rokah načelstva.

2. Blagajnik je član načelstva. Njegova naloga je, po smernicah načelstva določati prodajne cene.

3. Knjigovodja zadruge ni prodajalec in je popolnoma podrejen načelstvu — ne pa poslovodji.

4. Poslovodja vrši le prodajo blaga po določenih prodajnih cenah in je za red v prodajalni odgovoren ter jamči za v prodajo vzeto blago. On je poslovodja le v trgovini, ne pa absoluten gospodar v zadrugi.

V kratkem hočemo gornji poslovni red pojasniti.

Zadruga naj članom le posreduje blago, ki ga ti potrebujejo. Izbira pri nakupu blaga torej ni težka. Člani načelstva sami najbolje vedo, kdaj, kaj in koliko blaga je njim in drugim članom v okolišu zadruge za gospodarstvo potrebno nabaviti. Člani načelstva to bolje vedo, ter so tudi njih naročila previdnejša kakor pa nastavljenega uslužbenca.

Blagajnik zadruge sprejema od poslovodje izkupičke, ločeno po dnevih na podlagi »izkupilnih pol«, iz katerih je razvidno, koliko se je posamezni dan prodalo za gotovino, koliko se je članom dalo blaga na up in koliko so ti

člani plačali svojih dolgov. Sam plačuje na podlagi knjig račune za blago in ob prihodu blaga v zadrugo določuje prodajne cene ter prisostvuje prevzemu blaga po poslovodji, ugotavlja zalogo blaga onih vrst, katerim se cena zvišuje ali znižuje, da se morejo izvršiti na računu poslovodje potrebni vpisi v breme ali v dobro.

Knjigovodstvo mora biti verna slika o izvršenem delu v zadrugi. Ono mora biti nepristranski sodnik o poteku in stanju posameznih poslovnih dogodkov. Mora biti torej neodvisno od onih činiteljev, ki vplivajo odločilno na gospodarstvo in delo. Knjigovodstvo mora zato voditi tretja oseba. Nikdar pa ne sme voditi knjigovodstva poslovodja sam, ker nam služi ravno ono predvsem za kontrolo njegovega dela in ugotovitev odgovornosti za zalogo blaga. Denarne zadruge ne dajo članu niti najmanjšega posojila, ne da bi zahtevale podpis zadolžnice in poroštvo. Kako bi pa naj konzumna zadruga vso svojo zalogo dala poslovodji, ki še navadno kakega imetja ne poseduje, brez vsake kontrole in jamstva. Pravilno vodene knjige in pričevanje članov načelstva tvorijo šele dokaz pri sodišču v spornih slučajih. Koliko vrednost pa imajo v takem slučaju knjige, ki jih je poslovodja sam namenoma napačno vodil, da zakrije svoj nered?!

Poslovodja je in mora ostati uslužbenec zadruge v pravem pomenu besede, izvrševalec naročil načelstva in tisti, ki članom blago v združinskih prostorih po določenih prodajnih cenah razdeljuje. Ker upravlja z vso zalogo bla-

ga, mora biti nad njegovim delom izvedena stalna in učinkovita kontrola.

Poslovodja ima torej v naši konzumni zadrugi sledeči delokrog:

A. Sprejema od članov načelstva, to je od zadruge, na podlagi fakture po prodajnih cenah došlo blago. Prodajne cene so določene z ozirom na promet, režijske stroške in potrebe po lastnem obratnem kapitalu, ki se naj zbere v gotovi vrsti let. Za določanje prodajnih cen torej ne more biti merodajen poslovodja, ampak splošno gospodarstvo načelstva, četudi bo vsak član načelstva pri podrobnem določevanju cen priznal njemu posvetovalen glas.

B. Fakturo po prodajnih cenah, iz katere so razvidne prodajne cene vseh došlih vrst blaga posamezno, podpiše poslovodja zadrugi kot dokaz, da je blago res prevzel v navedenih količinah in cenah. Faktura mora biti napravljena v dvojniku in tudi tako podpisana, original fakture vzame blagajnik in ga odda knjigovodji za knjiženje, prepis pa ostane poslovodji v njegovo uporabo pri numeriranju blaga.

C. Poslovodja je obremenjen ob nastopu službe z vso zalogo blaga po prodajnih cenah. Ves nadaljnji dohod blaga gre prav tako njemu v breme, odobrava pa se 1. za blagajniku izročene dnevne izkupičke, 2. za v okviru jamstvene izjave pravilno dano blago na up in 3. izredne kale ali utemeljeno znižanje cen, ki je nastalo brez njegove krivde. Izredne kale mora poslovodja takoj prijaviti blagajniku.

Vsi ti podatki o izkupilih so razvidni iz izkupilne pole, za katere točno vodstvo je odgovoren poslovodja. Te izkupilne pole služijo knjigovodji za podlago za knjiženje.

Na ta način je v knjigovodstvu na računu poslovodje kot saldo vedno ona vsota, ki predstavlja v združni trgovini nahajajočo se zalogo blaga po prodajnih cenah.

Poslovodja mora imeti to zalogo ob vsakokratni inventuri, sicer je za primanjkljaj on odgovoren. Eventualni prebitek, ki je nastal vsled nadrobne prodaje raznih dišav in začimb ter malenkostnih predmetov, je last zadruge.

Poslovodji se prizna ob prevzemu blaga v prodajo odgovarjajoč in po izkustvih že ustaljen kalo ter je zadevna faktura po prodajnih cenah že za toliko manjša, ker se odbijejo potrebne množine.

Č. Poslovodja mora dati odn. podpisati že pred nastopom službe »jamstveno izjavo«, ki vsebuje gornja določila o načinu poslovanja, o višini vnaprej določenih kal in o reševanju eventualnih medsebojnih nesporazumov ter o načinu obračunavanja kavcije v slučaju primanjkljaja pri zalogi blaga. Jamstvo samo pa mora biti zadrugi izročeno vnaprej v taki obliki, da se lahko resnično in brez zapletljivosti v slučaju potrebe vnovči.

D. Inventura pri nastopu ali izstopu iz službe ter vsakoletna inventura za sestavo bilance mora biti napravljena po članih načelstva ali neprizadetih izvedencih ter ne sme poslovodja sam šteti, tehtati ali meriti, ne narekovati prodajnih cen. Pravico pa ima (jamstvena izjava) inventuri prisostvovati sam ali po svojih pooblaščenih in iznesti vse, kar bi šlo njemu neupravičeno v škodo in sploh staviti pripombe, da bi se tako dosegla jasna slika o stanju zaloge.

Inventura koncem poslovnega leta

mora biti napravljena tudi po nabavnih cenah, da bi se tako ugotovila zanesljiva vsota zaloge blaga po lastnih cenah za bilanco.

Zadruga, ki imajo ta načela v poslovanju dosledno izvedena, so se že prepričale o umestnosti take ureditve in ga vedno bolj in bolj tudi v vseh podrobnostih izpopolnjujejo.

Izgovori raznih »zadrugarjev« in »poslovodij«, da se taka načela v medsebojnem razmerju v zadrugah ne uvedejo, pa so običajno sledeči:

I. Za blagajnika in kalkulanta prodajnih cen ter za knjigovodjo nimamo sposobnih ljudi.

Pameten kmet gre orat z dobrim, zemlji in potrebam rastline odgovarjajočim plugom. Kakor je dober plug sredstvo za boljše obdelovanje zemlje in s tem pripomoček doseči večjo donosnost, tako je zadruga zadružnikom sredstvo, da se pri nakupu svojih potrebščin in gospodinjstvu osamosvoje. Ta osamosvojitev pa naj ne obstoja v tem, da so se rešili na svoj osebni dobiček usmerjenega trgovca, namesto njega pa postavili odnosno si izbrali poslovodjo, ki bo ravno tako na njih račun in hrbet delal, kar bo hotel — člani pa imajo potem pravico se nad njegovo samovoljnostjo jeziti in zadruga se izogibati.

Pavšalen odgovor: Kmet dela ves dan, zvečer pa bo še hodil v zadrugo prevzemat gotovino in se mučit s številkami! Kateri bo hotel? ne drži. Če je kak kraj dovolj velik, da se ustanovi v njem po pametni potrebi konzumna zadruga, potem je jasno, da je treba tisti trenutek misliti tudi na ves odgovar-

jajoči ustroj, po katerem bo zadruga delala — ne tja v en dan, ampak solidno — in s tem tudi na blagajnika.

Če takega človeka člani med seboj ne morejo najti, potem je bolje, da ustanovitev zadruga opuste, ker še niso zreli. Samo odborniki na papirju, ki bodo pri sejah tiščali naprej svoje osebne zadevice brez ozira na splošne koristi zadruga, so zanjo neozdravljiva bolezen, ki še dobre zadruga uniči, ne pa, da bi novi zadrugi pripomogla do zdravega dela.

Knjigovodstvo je pri zgoraj navedeni ureditvi zadruga stalen in nepodkupljiv nadzornik o delu poslovodje in blagajnika. Zato ne sme biti poslovodja obenem knjigovodja, niti blagajnik, ker bi to bilo podobno onemu gospodarju, ki je v svoj zelnik postavil kozla za vrtnarja.

Knjigovodsko sposobnih ljudi imamo dovolj. Le dobre volje je treba. Zadružna šola jih vzgoji mnogo, samo se prevečkrat zgodi, da se takemu potem ne da doma prilike udejstvovati se v zadrugi. Prazen je pa tudi izgovor: nimamo fantov, ki bi hoteli delati, dragih knjigovodij pa zadruga ne zmore. Bolj prav je: ne veste zanje, ker se za to neanimate s potrebno dobro voljo.

II. Kaj bi s tako natančnostjo, saj smo vendar poštene ljudje. Če pa ni poštenosti, pa itak vse skupaj nič ne pomaga.

Kot odgovor na to krilatiko o »poštenosti« naj ugotovim:

Pošten delavec ima nad vse velik interes, da lahko svojo poštenost tudi dokaže, posebno pa javen zadružni delavec, ki ga imajo pravico kritizirati vsi zadrugarji. Največji interes nad dosledno pravilno vodenim knjigovodstvom pa

ima poslovodja čistih rok. Knjigovodstvo je njemu najboljša opora in spričevalo za njegovo zvesto delo.

Res pa je, da nima nesoliden poslovodja nobenega takega interesa za pravilno knjigovodstvo, temveč nasprotno, on hoče voditi tudi sam poslovne knjige pod kakršno koli izmišljeno pretvezo. S tem se namreč iznebi vsake kontrole.

Točno vodeno knjigovodstvo je vskozi natančen nadzornik nad delom poslovodje in blagajnika. Natančnost v tem pokaže slabe in dobre delavce. Dobrih se veselimo, slabe pa odstranimo, čim prej, tem bolje.

III. Kdo bo pa plačeval velike režijske stroške?

Brez reda ni uspeha. Če so izdani režijski stroški za to, da se vzdrži red, so dobro naložen denar. Iz svojih izkustev mirno trdim, da so imele zadruga zaradi štedenja pri režijskih stroških in s tem zvezanim kopičenjem knjigovodstva, tajniških in blagajniških ter poslovodskih poslov (v eni roki), daleč večjo škodo, kakor pa bi znašali režijski stroški za pravilno notranjo ureditev — zaradi medsebojne kontrole.

IV. Naši ljudje so navajeni barantati in ne bodo več v zadrugi kupovali, če bomo imeli trdne cene.

Pri tem izgovoru je pripomniti: Najskromnejša pravičnost zahteva, da so zadrugarji med seboj pred zadrugo enaki glede prodajnih cen. Ali bi se sploh smelo zgoditi, da bo n. pr. odbornik ali kak drug veljak ali pa sorodnik uslužbenca v zadrugi dobil blago ceneje nego ostali člani? Ne! Na podlagi česa pa bi se smelo ugoditi onemu članu, ki več

ali manj s silo zahteva znižanje prodajne cene in ga postaviti v ugodnejši položaj nego onega, ki ne ve za cene, ali ne zna barantati ali pa pravilno misli, da so v zadrugi itak vsi enaki, torej imajo vsi enake cene.

Člani so stvarni gospodarji zadruga, oni so njena hrbtenica. Saj vendar smešno izgleda, če je dana možnost, da ti mešetarijo z uslužbenci, tako rekoč s svojimi.

Če drugod ni, kakor trdimo, pravične cene, bi morala biti vsaj v naši zadrugi. To je: na blago ne bi smeli pribijati več, kakor je to potrebno za kritje režijskih stroškov in postopno ustvarjanje potrebnega obratnega kapitala.

Resnično s pravim ciljem vodena zadruga ima nalogo doseči pravične cene. Kako pa sme potem uslužbenec članu popuščati na ceni? S kako pravico? Komu v škodo? Ali morda zviša zaradi popusta enemu članu cene drugemu? Uslužbenec popušča samo zadrugi kot taki v škodo ali pa dela drugim članom krivico. Oboje je nedopustno.

Če pa že vnaprej nastavijo višje cene z ozirom na popust, kje je potem merilo, koliko se sme popuščati in ali se vsem? Vsekakor so nestalne cene v zadrugi znamenje nesolidnega in nezadružnega dela.

Le pri trdnih cenah je mogoča točna kalkulacija in lahko načelstvo in nadzorstvo na podlagi knjig presodi splošno gospodarsko stanje zadruga z ozirom na režije in zaslužke. Trdne cene pa imajo tudi to veliko prednost, da lahko manj številno osebje postreže v istem času večjemu številu članov, režije se torej zmanjšajo, med člani pa se utrdi

občutek enakopravnosti, kar pritegne posebno malega človeka, ki je po navadi od gospodarsko močnejših itak vedno izkoriščen. In te gospodarsko šibkejše sloje ima predvsem zadruga namen pritegniti in jim pomagati, da izkoristijo združno skupnost v gospodarsko osamosvojitve in napredek posameznega člana.

Hišo postavljamo na trdne temelje. Stavba se ne sme majati, ko v njej ljudje že stanujejo, ker obstoji nevarnost, da se zruši in jih pod seboj pokoplje.

Dr. Andrej Uršič:

Vodilna ideja zadružništva

Vsa povojna leta so polna iskanja nove rešitve človeške družbe iz globoke teme, v katero jo je pahnilo leto 1914. Zdaj pa zdaj že posveti kak droben žarek, toda se takoj zopet izgubi, ker je še preslaboten, mi pa menda še nepripravljeni za svetlobo. Zdi se, da noče biti prave rešitve; ali pa je morda ves svet že tako pokvarjen, da je noče videti in spoznati. Življenje dokazuje, da hodimo okrog kakor zaslepljeni, mnogi pa celo iščejo zdravila tam, od koder izvira vse današnje zlo.

Danes smo ponovno pred izbiro: ali spet začnemo z individualizmom (kapitalizmom), ali pa vzamemo za osnovo bodoče preureditve človeške družbe socializem (kolektivizem). V gospodarskem pogledu pomeni to: ali zopet popolnoma prepustimo gospodarstvo zasebni podjetnosti, ali pa prenesemo proizvodnjo in vse ostale gospodarske procese na državo, odnosno na »brezraz-

Vsaka zadruga mora tudi skrbeti, da je na znotraj solidno urejena, to je, da niso odborniki neprestano v strahu, kdaj se bo njihova zadruga zrušila in kdaj bo treba plačevati zanjo podpisana jamstva za obratni kapital ali kake druge obveznosti. Take zadruge, ki je v neredu, pač noben dober gospodar ne more želeči in ki namesto da bi njega s pravičnimi cenami podpirala v gospodarstvu, še postavlja njegovo lastno in njegovih otrok premoženje v nevarnost.

Čisti računi, dobri zadrugarji.

redno družbo«, da se čim bolj obrnejo vse koristi v splošno dobro.

Pri tem pa nam je gospodarsko in družabno življenje pokazalo, da je komunizem nemogoč, toda na drugi strani pa, da tudi ni mogoče zidati naše bodoče gospodarske in družabne ureditve na temeljih kapitalističnega sistema. To pomeni, da moramo poiskati tretjo, vmesno rešitev med obema skrajnostima.

Že sedanji gospodarski razvoj nam kaže, da pripada bodočnost tzv. skupnemu narodnemu gospodarstvu, v katerem bo imelo posebno važno vlogo zadružništvo.

Zadružništvo namreč gradi smotrno gospodarstvo, sredi med kapitalizmom in skrajnim kolektivizmom; pomeni torej zvezo, vmesni člen, spojitev vseh dobrih elementov iz obeh skrajnosti.

Mnenja o tem cilju zadružništva pa so seveda zelo različna. Nekateri vidijo v njem le sredstvo socialno-politične

narave, za pospeševanje gospodarstva šibkih slojev (delavcev, kmetov, obrtnikov), drugi pa označujejo zadružništvo kot sredstvo za izvedbo novega gospodarskega sistema, sredstvo za omejitev in končno odpravo kapitalizma, za ostvaritev takozvane »zadružne države«. Pravijo, da bo zadružništvo kmalu prišlo do vodilne vloge v gospodarskem življenju pri zgraditvi narodnega gospodarstva na zadružnih temeljih.

Trenotno stanje po nekaterih evropskih državah sicer morda ne kaže tega vpliva zadružništva na narodno gospodarstvo, seveda ne po krivdi zadružne organizacije, toda v splošnem moramo reči, da je to zamisel bodočnosti. Nasprotniki zadružništva morejo uresničenje te zamisli samo odložiti, ne bodo je pa mogli preprečiti. Tudi to nam že potrjuje dejanski razvoj v najnovejšem času, o čemer bomo govorili pozneje.

I. Bistvo zadružništva

Zadružna misel, to je misel skupnosti in medsebojne pomoči, je človeku takorekoč prirojena. Danes že ne poznamo naroda in dežele brez njega. V gospodarski zgodovini opazimo, da se vsak narod na določeni stopnji svojega razvoja posluži prednosti zadružne organizacije. Krščanstvo je postavilo to načelo skupnosti v ospredje vsega našega življenja. Posebno močno je živela ta ideja v srednjeveških obrtniških cehih in raznih drugih bratovščinah, ponovno pa jo je zopet obudilo sodobno zadružništvo. Vmes pa je razdobje težkih socialnih borb za izboljšanje položaja srednjih slojev: kmečki boji »za staro pravdo«, ki so se vleкли do tzv. zemljiške odveze, in boji delavstva v novo nastajajočih kapitalističnih podjetjih. Za-

družništvo je bilo vsem tem v novi dobi močna opora za izboljšanje življenjskih razmer.

Smoter zadruga — na kratko — je pospeševanje gospodarstva članov s pomočjo skupnega poslovanja. To poslovanje pa je seveda najrazličnejših vrst, tako z ozirom na gospodarske panoge, ki naj jih zadružništvo podpira, kakor tudi z ozirom na način delovanja.

Zadruška pa more vzdrževati tudi take ustanove, ki ne služijo neposredno gospodarstvu njenih članov, temveč tudi njihovi duhovni izobrazbi. Tako imamo zadružne knjižnice, čitalnice, zadružne domove in podobno. Posredno seveda te ustanove koristijo tudi gospodarstvu, ker brez izobrazbe ni mogoč napredek. Zato ne samo sme, temveč mora imeti vsaka zadruška v tem smislu poleg gospodarskih tudi povsem idealne namene. Ročdelški pionirji, začetniki moderne zadružnega gibanja, so n. pr. določili 2,5% čistega letnega presežka za prosvetne namene zadrugarjev. Prav s tem dejstvom si je zlasti konzumno zadružništvo pridobilo mnogo pristašev, prijateljev in zagovornikov.

Na kakšen način zadruška dosega svoj cilj, je pa odvisno od njenega ožjega namena in ustroja.

Zadružno gibanje je mnogostransko kot življenje samo. Z ozirom na gospodarsko življenje si stavi zadružništvo različne naloge in namene in celo več ciljev hkrati. Na tisoče rafajznovk imamo, ki niso samo hranilnice in posojilnice, temveč obenem tudi nabavljalne in prodajne zedruške. Prav tako so mnoga konzumna društva za svoje člane tudi kreditne zedruške (konzumna društva s kreditnim oddelkom).

Za bodočnost pa predvidevajo zadruž-

ni voditelji, da bo glavna zadružna vrsta konzumno združništvo (konzumna kmetijska društva, nabavljalne in prodajne zadruge), vse ostale zadruge pa bodo le njegovi oddelki. Konzumno združništvo si bo namreč ustvarilo s proizvodjalnimi zadrugami za svoje člane lastne združne tovarne in druge obrate, potrebna denarna sredstva pa bodo preskrbele kreditne zadruge. To je bodoča združna stavba, ki jo je pa že uresničilo v veliki meri zlasti angleško in nemško združništvo (pred nac. socializmom seveda!).

Velike prednosti konzumnega združništva, posebno pa še konzumnega združništva, ki že ima lastne obrate za proizvodnjo gospodarskih dobrin, so zlasti v tem, ker konzumne zadruge omogočajo, da so tudi mala gospodarstva v svojem poslovanju deležna prednosti veleobratov in moderne tehnike v današnjem kapitalističnem gospodarskem redu.

Naloga kreditnih zadrug je, preskrba svojim članom potrebnih denarnih sredstev po nizki, vsaj zmerni obrestni meri, ki jo zmorejo mala gospodarstva. Taka posojila morejo dajati le kreditne zadruge, ki jim ni za dobiček, za visoke obresti, in to zopet le na ta način, da dobe potrebna denarna sredstva v obliki hranilnih vlog, katere dajejo zadrugi na razpolago premožnejši člani proti zmernemu obrestovanju. Kmet n. pr. ne more vzeti posojila v kakšni banki, ker mu v kmetijstvo naloženi denar ne donša tako velikih koristi, da bi mogel plačevati banki visoke obresti. Tako pridemo do zaključka, da v zadrugi res član pomaga članu.

Podobno vrše svojo nalogo tudi pro-

izvajalne zadruge najrazličnejših vrst, samo sedaj še s to razliko, da imamo pri nas zaenkrat le take proizvodjalne zadruge, ki podpirajo kakšno pomožno panogo v gospodarstvu (n. pr. mlekarstvo je pomožna panoga kmetijskega gospodarstva, glavna pa obdelovanje zemlje). V splošnem pa moramo ugotoviti, da smo v Sloveniji proizvodjalno združništvo preveč zanemarili. To smo videli posebno v sedanji krizi.

Kakor sem že poudaril, bo v bodočnosti največjega pomena konzumno združništvo, ki si bo ustvarilo lastno proizvodnjo v obliki proizvodjalnih zadrug, odnosno združnih tovarn.

Konzumna zadruga ustvari svojim članom z nakupom na veliko ali pa z lastno proizvodnjo cenejša in boljša sredstva. Konzumne zadruge niso trgovska podjetja; ne prodajajo, temveč razdeljujejo blago, ki ga nabavi v imenu članov združno vodstvo, ali pa ga izdelajo za člane združni obrati. Pri združnem poslovanju ne moremo govoriti o kakem dobičku v kapitalističnem smislu, temveč le o prihranku članov.

Zato imajo konzumne zadruge isti značaj, kakor domača zaloga članov, samo s to razliko, da je tu zaloga last vseh članov — ko član vstopi v konzumno zadrugo, ne pride v tuje podjetje, temveč v svoje lastno. Tu ni nobenega vrhovnega gospodarja, ki bi se bogatil na račun konzumentov.

Konzumna zadruga izloči vse one nepotrebne posredovalce med proizvodjalci in konzumenti, ki stopnjema podražujejo v največji meri prav tista sredstva, katera kupujejo nižji sloji. Zato je pomen konzumnega združništva še posebno velik.

Zadružna kreditna organizacija v Švici

Švica slovi po svojih nabavnih zadru-
gah. Delavstvo nakupuje življenj-
ske potrebščine v izvrstno organizira-
nih konzumnih zadru-
gah, ki imajo svo-
jo centralo v Bazlu. Kmetje se združu-
jejo v svojih lastnih nabavnih zadru-
gah, katerih središče je Winterthur. Ker
ima Švica mnogo bančnih zavodov s šte-
vilnimi podružnicami po manjših kra-
jih, bi moglo to privedi do domneve,
da je kreditno združništvo potisnjeno
na stran in da nima znatne vloge v go-
spodarstvu švicarskega ljudstva. Toda
tudi kreditne zadru-
ge imajo v gospo-
darskem življenju Švice odlično vlogo.

Za danes naj opišem samo delovanje
in uspehe švicarskih posojilnic rajfajz-
novk, ki so združene v posebni zvezi s
sedežem v mestu St. Gallen. Poslovno
poročilo zveze za leto 1938. kaže, kako
sijajno so se razvile švicarske rajfajz-
novke.

Razvoj zveze v letu 1938. se lahko
označi kot zelo ugoden. Število novih
posojilnic se je pomnožilo za 18 in je
narastlo na 658. Od tega števila odpade
427 na nemško, 225 na francosko in 6 na
italijansko ozemlje. Število članov zna-
ša 61.290. Skupni promet zveze se je po-
množil od 665,7 na 758,48 milijonov švi-
carskih frankov in je dosegel najvišjo
vsoto od ustanovitve zveze v letu 1905.
Tudi bilančna vsota je znatno narastla,
ker se je dvignila od 389,98 na 420,29
milijonov frankov. Porast bilančne vso-
te je v zvezi z dejstvom, da je občin-
stvo v večjem obsegu kakor prešnja le-
ta nalagalo v rajfajznovkah svoje pri-
hranke. Hranilne vloge so se v l. 1938.

pomnožile za 25,69 milijonov frankov in
so dosegle vsoto skoro 220 milijonov
frankov, število se je pomnožilo za
12.186 in je narastlo na 208322. V l. 1938.
je bilo vloženih 57,56 milijonov fran-
kov hranilni vlog, izplačanih pa 40,08
milijonov. Povprečna obrestna mera, po
kateri so rajfajznovke leta 1938. obre-
stovale hranilne vloge, je znašala 3,04%.
Poslovni deleži članov so znašali 5,83
milijonov, rezerva pa 15,18 milijonov
frankov.

Med aktivni zavzemajo največjo po-
stavko hipotečna posojila v znesku
255,41 milijonov frankov, to je 60% bi-
lančne vsote. Hipotečna posojila so se
zvišala nasproti prejšnjemu letu za 18
milijonov frankov, nasprotno so se zni-
žali predujmi v tekočem računu od
40,98 na 38 milijonov frankov. Ravno
tako so nazadovala posojila na poro-
štvo in proti ročni zastavi od 32,05 na
30,22 milijonov frankov. Na drugi stra-
ni pa je narastel tekoč račun pri zve-
zi od 25,85 na 34,9 milijonov frankov.

Obresti, ki so jih vse rajfajznovke v
poslovnem letu prejele od posojil in
kreditov, so znašale skupaj 15,5 milijo-
nov frankov. Po odbitku obresti, ki so
jih izplačale vlagateljem in imetnikom
deležev, ostane prebitek 2,88 milijonov
frankov. Za upravo in druge stroške so
rajfajznovke izdale 1,25 milijonov fran-
kov. Odpisi so znašali 122.000 frankov.
Čisti dobiček je dosegel vsoto 1 milijo-
na frankov.

Zaradi izrednega prirastka vlog pri
včlanjenih rajfajznovkah je bilančna
vsota zvezine osrednje blagajne narast-

la od 64,31 na 79,39 milijonov frankov. V lastnem poslovanju je mogla zveza ta povišek porabili le deloma. Znatni porast tujih denarnih sredstev je dal zvezinemu vodstvu povod, da je zvišalo deležno glavnico od 2,7 na 3,3 milijona frankov. Poleg tega je vpisanih, toda še ne vplačanih deležev za 679.000 frankov in more zveza to vsoto vsak čas izterjati. Če se k vsoti deležev prišteje še jamstvena vsota v znesku 3,98 in rezerva v znesku 1,13 milijonov frankov, se vidi, da znaša garancijski kapital zveze v celoti 9,09 milijonov frankov.

Med pasivi zveze je omeniti: vsak čas dvigljive vloge včlanjenih zadrug 35,01, na odpoved dvigljive vloge zadrug 23,13. Ostali upniki 4,19; blagajniške obligacije 5,12; hranilne vloge 3,36; depoziti 2,87 milijonov frankov, krediti pri bankah 607,080, posojila na zastavne liste 500.000 frankov. — Aktiva izkazujejo: vrednostni papirji 35,9; hipotečne naložbe 19,04; predujmi v tekočem računu in posojila občinam in korporacijam 6,29; gotovina 6,12, krediti včlanjenim zadrugam 3,28; terjatve pri bankah 2,5 milijonov frankov.

Na občnem zboru zveze se je oglasil k besedi tudi zastopnik švicarske narodne banke prof. dr. Bachmann, ki je v svojem pozdravnem govoru omenjal, da je opazoval gibanje rajfajzenskih posojilnic že od početka dalje. Gibanje

je silno narastlo in se ukoreninilo po vseh kantonih švicarske dežele. Danes je že tako močno, da se ne more niti misliti, kaj bi bilo, če bi tega gibanja ne bilo. Pri malem kreditu, posebno pri kmetijskem obratnem kreditu so rajfajznovke v odlični meri zadostovale močno razširjenim kreditnim potrebam. Če naj ostane v veljavi solidarno jamstvo, ki je postavljeno kot prvo načelo teh blagajn, morajo solidarne obveznosti ostati v primernem okviru, kajti sicer bi se izgubil dragocen perzonalni značaj posojilnice in na njeno mesto bi hoté ali nehote stopila kapitalistična zadruga. Po rajfajznovem ustroju osnovana posojilnica se mora omejevatí na svoj krajevni okoliš in sme dovoljevati posojila izključno svojim članom ob njihovem solidarnem jamstvu. Postavljene naloge pravilno zmagovati je danes v Švici sicer težavno, ker vlada velika obilica denarja, toda posojilnice in zveza so se trudile, da bi bile kos svojim nalogam. Narodna banka hvaležno priznava ta prizadevanja.

S svojim nesebičnim delovanjem, ki stoji v službi ljudstva, si zadružništvo povsod utira pot do veljave in žanje priznanje tudi ondi, kjer so njeга prizadevanja spočetka omalovaževali ali mu nasprotovali ali ga opazovali z nezaupanjem.

Zvezine objave

Registrirana pravila

V 1. letošnji številki našega lista smo pisali, da predlože zadruge ob prilagoditvi pravil registrskemu sodišču nova pravila v treh izvodih. Na vseh treh izvodih sodišče potrdi, da so nova

pravila vpisana v zadružni register. En izvod tako potrjenih pravil obdrži sodišče zase in ga shrani v zbirki prilog, dva izvoda pravil pa vrne zadrugi. Od teh vrnjenih pravil mora zadruga en izvod poslati Zvezi, drugega pa shrani

doma med uradnim spisi. Vsi trije izvodi veljajo kot izvirnik.

Izvirnika pravil, ki ga zadruga hrani doma, ne sme nikomur izročiti in ga tudi ne porabiti kot prilogo za kako morebitno prošnjo za podporo. Če že mora zadruga pravila predložiti kakemu oblastvu, naj pošlje pravila v prepisu.

Mnoge zadruge so svoja pravila že prilagodile novemu združnemu zakonu in so njihova nova pravila tudi že registrirana. Zvezi pa doslej še niso poslale od sodišča potrjenih pravil. Da ne bo nepotrebnega pismenega opominjevanja, naj zadostuje to opozorilo.

Ali so zveze dolžne voditi spisek združnikov, ki so člani njihovih zdruget?

Ta vprašanje je predložila Glavna združna zveza ministrstvu za kmetijstvo. Na to vlogo je ministrstvo za kmetijstvo poslalo sledečo rešitev z dne 13. aprila 1939, št. 34.82:

V odgovor na dopis te zveze od 17. marca 1939 se zveza obvešča, da so po predpisu § 52. odst. 6., zadruge dolžne, da pošljejo svoji revizijski zvezi izpiske (izvlečke) iz spiska združnikov s prilogami, odrejenimi v 7. odstavku istega § 52. Zveza je dolžna, da hrani te izpiske s prilogami v zbirki vsake posamezne zadruge in da po potrebi dovoli njihov pregled v smislu odstavka 4. Ni potrebno, da vodijo revizijske zveze neke posebne spiske članov svojih zdruget, ker listine iz 6. in 7. odstavka popolnoma zadoščajo potrebi, da se more vsak čas ugotoviti članstvo kake osebe v zadrugi, ki je zvezina članica.

Po § 92. veljajo za zveze smiselno odredbe o zdrugetah, a v tem pogledu to pomenja, da morajo tudi zveze voditi spisek svojih članic-zdruget in poslovnih zvez. Glavna združna zveza (§ 96., odst. 1.) pa spisek svojih članic-revizijskih zvez.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18 % Din —.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 in po 100 kg à Din 102.—; kalijeva sol po 100 kg Din 150.—; kostni superfosfat Din 120; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 211.—; apneni dušik v papirnatih vrečah Din 185.—; kostna moka Din 84.—; nitrofoskal v vrečah Din 144.—; modra galica dinarjev 6.10; žveplo 3.— dinarje. Pri vagonem odjemu se cene

za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Nitrofoskal, apneni dušik pri najmanjšem odjemu 5000 kg franko vsaka postaja. Modra galica pri vagonem odjemu po konkurenčni ceni.

*

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Združne zveze« nudi Oblačilnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.

PRILOGA NARODNEMU GOSPODARJU ŠTEV. 7., 1939

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepan, se vrši pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Strojne zadruge v Biški vasi, r. z. z o. z., bo 23. julija 1939 ob 16. uri v prostorih Opara. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora in odobritev istega. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 4. Slučajnosti.

10. redni občni zbor Ljudske posojilnice v Brežicah, r. z. z n. z., bo v nedeljo 23. julija 1939 ob pol 11. uri dopoldne v župnišču. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Sklepanje o računskem zaključku za leto 1938. in o uporabi poslovnega brebitka. 5. Sprejem novih pravil. 6. Izvolitev novega upravnega odbora. 7. Izvolitev novega nadzornega odbora. 8. Določitev skupne najvišje vsote: a) do katere se lahko zadruge zadolži, b) do katere sme sprejeti hranilnih vlog, c) do katere sme podeliti kredit ali posojilo posameznemu zadružniku. 9. Določitev vpisnine in upravnega prispevka. 10. Načelna odločitev o veljavnem podpisovanju zadruge. 11. Sklepanje o morebitnih predlogih zadružnikov.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobovi, r. z. z n. z., bo 30. julija 1939 ob 3 popoldne pri Jožefu Megovcu v posojilniščnem prostoru. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Potrditev računskega zaključka za leto 1938. 4. Sprememba pravil. 5. Zvišanje deležev. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmetijskega društva v Dobrničah, r. z. z o. z., bo 23. julija 1939 ob 5 popoldne. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 3. Sprememba pravil. 4. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 5. Volitev nadzornega odbora. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobrničah, r. z. z n. z., bo 23. julija 1939 ob 4 popoldne v združnem prostoru. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 3. Sklepanje o podporah. 4. Sprememba pravil. 5. Volitev upravnega odbora in namestnikov. 6. Volitev nadzornega odbora. 7. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske nakupovalne in prodajne zadruge Dol pri Hrastniku, r. z. z o. z., bo dne 13. avgusta 1939 ob 8. uri v dvorani

Društvenega doma v Dolu. Dnevni red: 1. Na-domesna volitev dveh članov upravnega odbora.

Redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Gornji Lendavi, r. z. z n. z., bo dne 23. julija 1939 ob 9 dopoldne v posojilniščnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 5. Volitev člana nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Gospodarske zadruge v Gornjih Petrovcih, r. z. z o. z., bo 29. junija 1939. Dnevni red: 1. Poročilo načelnika. 2. Poročilo blagajnika. 3. Poročilo nadzornega odbora. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 5. Volitev načelnika in predsednika nadzornega odbora. 6. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice za Izlake in okolico, r. z. z n. z., bo 6. julija 1939 po prvi sv. maši v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Sprememba pravil. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Odobritev računskega zaključka za leto 1936, 1937. in 1938. 7. Slučajnosti.

Izredna skupščina »Stavbne zadruge Slomškov dom« v Ljubljani, r. z. z o. z., bo v ponedeljek 24. julija 1939 ob 5 popoldne v pisarni Kmečke zveze, Tyrševa c. 38. Dnevni red: 1. Volitev upravnega odbora. 2. Volitev nadzornega odbora.

Občni zbor Strojne zadruge na Lužah, r. z. z o. z., bo 30. julija 1939 ob 8 zjutraj v hiši tovariša Andreja Potočnika. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Strojne zadruge v Mengšu, r. z. z o. z., bo 23. julija 1939 ob 8. uri dopoldne v pisarni Slamnikarske zadruge v Mengšu. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 4. Sklepanje o likvidaciji zadruge in volitev likvidatorjev.

Redni občni zbor Strojne zadruge v Podkorenu, r. z. z o. z., bo 16. julija 1939 ob 8 dopoldne v prostorih Kmetijskega društva. Dnevni red: 1. Poročilo upravnega odbora. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1938/39. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Določitev odškodnine za uporabo orodja. 5. Razno-terosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Plani pri Rakeku, r. z. z. n. z., bo 25. julija 1939 ob pol 5 popoldne v uradnem prostoru. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Slučajnosti.

Redni občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice za župnijo Rajhenburg, r. z. z. n. z., bo v nedeljo 30. julija 1939 ob pol 8 zjutraj v poslovnih prostorih v Rajhenburgu, Slomškov dom. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva in nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 5. Sprememba pravil v smislu novega združnega zakona. 6. Volitev načelstva in nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Zveze lesnih domačih obrti v Ribnici, r. z. z. o. z., bo 30. julija 1939 ob 4 popoldne v dvorani Prosvetnega društva v Sodražici. Dnevni red: 1. Sprememba pravil. 2. Slučajnosti.

Redni občni zbor Posojilnice pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, r. z. z. n. z., bo 25. julija 1939 ob 1 popoldne v uradni sobi. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Potrditev računskega zaključka za leto 1938. 3. Volitev novega odbora. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Škocijanu pri Turjaku, r. z. z. n. z., bo 23. julija 1939 ob 15 v poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Volitev načelstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 5. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Slovenske produktivne mizarske zadruge v Št. Vidu nad Ljubljano, r. z. z. o. z., bo 23. julija 1939 v Podgori, šte. 1. Dnevni red: 1. Poročilo likvidatorjev o končni likvidaciji. 2. Sklepanje o shrambi poslovnih knjig.

Redni občni zbor Vodovodne zadruge na Štefanji gori, r. z. z. o. z., bo 23. julija 1939 ob 4 uri na št. 4. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila že o izvršeni reviziji. 3. Potrdilo računskega zaključka za leto 1938. 4. Sklepanje o uporabi poslovnega prebitka. 5. Sklepanje o razrešnici za

člane upravnega odbora. 6. Nadomestna volitev članov upravnega odbora. 7. Predlogi in priporočila združnikov. 8. Slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Toplicah, r. z. z. n. z., bo 23. julija 1939 porani maši v posojilničnem prostoru. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Sklepanje o računskem zaključku za leto 1938. 3. Volitev načelstva. 4. Volitev nadzorstva. 5. Čitanje revizijskega poročila. 6. Sprememba pravil. 7. Slučajnosti.

Redni letni občni zbor Kmečko-delavske hranilnice in posojilnice v Trbovljah, r. z. z. n. z., bo v nedeljo 30. julija 1939 ob pol 4 popoldne v posojilničnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 5. Volitev: a) načelstva, b) nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice na Trsteniku, r. z. z. n. z., bo 23. julija 1939 ob 10 dopoldne v dvorani. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 4. Dopolnilne volitve načelstva in nadzornega odbora. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Strojne zadruge v Trzinu, r. z. z. o. z., bo v nedeljo 30. julija 1939 ob 8 uri zjutraj pri načelniku. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Poročilo načelstva. 4. Poročilo nadzorstva. 5. Odobrenje računskega zaključka za leto 1938. 6. Volitve nadzorstva. 7. Slučajnosti.

Redni občni zbor Posojilnicev Št. Ilju pri Velenju, r. z. z. n. z., bo 23. julija 1939 ob 15 v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 4. Sprememba pravil. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Zagradcu, r. z. z. n. z., bo v nedeljo dne 6. avgusta 1939 v hranilničnem prostoru ob 3 popoldne. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1938. 4. Sprememba pravil. 5. Slučajnosti.

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno • Cena listu za naročnike 25 din na leto • Rokopisi naj se pošiljajo na naslov uredništva „Narodnega gospodarja“ v Ljubljani, Zadružna zveza. Rokopisi se ne vračajo • Izdajatelj Zadružna zveza v Ljubljani • Odgovorni urednik dr. E. Čeferin v Ljubljani • Za Zadružno tiskarno M. Blejec v Ljubljani.